

Юрїї Овчаренко

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ СТРУКТУР КОЛЕКТИВНОЇ БЕЗПЕКИ

В статті розглянуті складнощі та переваги існування України в сучасному геополітичному просторі. Проаналізовані результати міжнародного співробітництва Збройних Сил України з оборонними відомствами країн ЄС та НАТО. Наведений аналіз участі України в міротворчих операціях в 2011–2012 роках.

Ключові слова: міжнародне співробітництво, міротворча діяльність, партнерство Україна – НАТО, Європейський Союз, система міжнародної безпеки.

Постановка проблеми

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Мета

Виклад основного матеріалу

Дотримання Україною політики позаблоковості, зміни характеру сучасних воєнних конфліктів та затверджені у Воєнній доктрині України керівні погляди на застосування воєнної сили для захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, інших життєво важливих національних інтересів висувають якісно нові вимоги до Збройних Сил.

Позаблоковий статус України, закріплений в Законі «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», її географічне розташування, унікальний потенціал створюють передумови для перетворення України в активного гравця континентального масштабу.

Питання, пов'язані з різними аспектами міжнародної діяльності Збройних Сил України, розглядались такими вченими, як В. Гречанинов, В. Богданович, В. Горбулін, І. Руснак, Г. Ситник, В. Шкидченко, Ю. Бут, Г. Костенко, Б. Косевцов, В. Телелим, І. Бенько та іншими.

Метою статті є аналіз видів і напрямків міжнародного співробітництва Міністерства оборони та Збройних Сил України та їх вплив на Європейську інтеграцію України і співпрацю з країнами Європейського континенту.

У сфері зовнішніх загроз перед Україною стоїть завдання виробити вивірені механізми нівелювання різновекторних геополітичних впливів в умовах недостатньої ефективності міжнародних гарантій безпеки [11].

Викликів і ризиків чимало:

- світова фінансово-економічна криза;
- глобальні продовольчі проблеми;
- загострення суперництва за енергоресурси;
- нарощування конфліктного потенціалу на Близькому Сході та Північній Африці;
- посилення геополітичного та гео економічного впливу Китаю;
- гальмування процесу Європейської інтеграції;
- напруга ситуації навколо процесу створення загальноєвропейської системи ПРО;
- інтеграційні проекти на пострадянському просторі при наявності заморожених конфліктів.

При цьому Україна має і власні переваги:

- вигідне географічне положення, розміри території (площа – 603, 7 тис. кв. км – друге місце в Європі після Росії), чисельність населення (45,8 млн. чол – шосте місце в Європі після Німеччини, Італії, Великобританії, Франції), багаті природні ресурси (найбагатша Європейська країна), сприятливий клімат;
- розміщення в центрі Європи на перехресті торговельних шляхів, наявність унікальних транспортних комунікацій, вихід до морів;

- глибокі історичні традиції геополітичної орієнтації з навколишнім світом і т.ін.

Але існують і певні складнощі:

1. Тривала відсутність власної державності, численні експансії з боку сусідніх країн не дозволяти реалізувати геополітичні переваги на користь свого народу.

2. Неспроможність самотужки забезпечити власну національну безпеку.

Для розкриття зазначеного питання розглянемо місце України в геополітичному просторі.

По-перше, Україна у світовій ієрархії посідає місце у другому ешелоні.

У 2011 р. ВВП України складав 106,111 млрд. дол. (51 місце). Перша десятка рейтингу Всесвітнього Банку: США – 13 трл.201 млрд. 819 млн.дол., Японія, Німеччина, Китай, Великобританія, Франція, Італія, Італія, Канада, Іспанія, Бразилія – 986 млрд., 940 млн. дол. (Росія – 986 млрд. дол. 11 місце) [9].

За даними ООН, Україна за індексом людського розвитку (тривалість життя, освіченість населення, населення, ВВП на душу населення) посідає 74 місце серед 162 країн світу.

По-друге, Україна перебуває в оточенні двох великих систем колективної безпеки: на заході – НАТО, на сході і півночі – ОДКБ. Ресурси членів цих систем незрівнянно більші, ніж ресурси України.

3. На глобальному рівні можливості України вкрай обмежені, враховуючи значне зниження її економічного і військового потенціалу та позбавлення ядерної зброї.

Будучи об'єктивним процесом, глобалізація посилює сильних та послаблює слабких. Тому вихід із ситуації, на думку фахівців, можливий шляхами:

- 1) структурної модернізації економічного потенціалу.
- 2) інтегрування в Європейські структури.
- 3) посилення стратегічного співробітництва з США.
- 4) розвиток рівноправного партнерства з РФ.

У субрегіональному вимірі (в просторі найближчого оточення) за Україною залишається статус великої регіональної держави, що надає їй шанс для активної політики щодо реалізації власних інтересів (Центральна і Південно-Східна Європа, Чорноморський регіон).

Для України життєво важливими є:

- розв'язання конфліктів на Балканах, у Придністров'ї, в Кавказькому регіоні;
- формування моделей рівноправного партнерства в Польщу, Туреччиною, Росією як потужними регіональними лідерами в цій частині світу.

Однак, можливості регіонального лідерства України знижуються через:

- втрати контролю над Чорноморським флотом;
- втрати ринків на Балканах через тривале закриття Дунайської транспортної мережі;
- труднощі з розбудовою Кавказького транспортно-енергетичного коридору, Одеського нафтоterminalу. За таких умов Україна може опинитися в ситуації регіональної стратегічної ізоляції, тобто вона зможе діяти тільки на локальному рівні, здобуваючи незначні переваги, втрачаючи геостратегічну перспективу.

Спроби розв'язати ці проблеми виключно шляхом політичного чи ідеологічного маневрування приречені на невдачу [8].

Таким чином, безпека України в умовах сучасних реалій може забезпечуватися лише тією політикою, яка відповідає її об'єктивному геополітичному статусу як великої європейської держави. Все, що сприяє інтеграції України в Європу, зміцненню взаємозв'язків її частин,

освоєнню геополітичного простору одночасно зміцнює і національну безпеку держави.

Безпосередньо суттєвою часткою заходів щодо участі України у системі міжнародної безпеки є заходи, до яких залучені сили та засоби ЗС України.

2011–2012 рр. Міністерство оборони забезпечило виконання міжнародних зобов'язань України з урегулювання криз та практичної реалізації основних засад зовнішньої політики держави [4]. За своїм змістом та результатами міжнародне співробітництво було спрямоване на:

- забезпечення європейської інтеграції України й участі в удосконаленні та розвитку європейської системи колективної безпеки;
- розвиток двосторонніх відносин з Російською Федерацією на основі стратегічного партнерства, дружби і добросусідства, взаємовигідного співробітництва;
- забезпечення виконання положень Хартії Україна – США, формування механізмів стратегічного партнерства на засадах ефективного і взаємовигідного співробітництва;
- підтримання діалогу з ключовими партнерами України, країнами-сусідами, іншими провідними державами світу та міжнародними безпековими організаціями;
- продовження конструктивного партнерства з Організацією Північно-Атлантичного договору з усіх питань, що становлять взаємний інтерес;
- використання можливостей міжнародного співробітництва для адаптації військовослужбовців до цивільного життя, забезпечення утилізації надлишкових боєприпасів, стрілецької зброї та ракетного палива, контролю над озброєнням та нерозповсюдження зброї масового знищення.

Протягом періоду проведено 921 захід, з яких 198 – позапланово.

Переважаючу кількість заходів було проведено в рамках багатостороннього співробітництва, що становить майже 50 % загальної кількості міжнародних заходів та в два рази перевищує показник 2010 р. У цілому приблизно 3 тис. представників Міністерства оборони та Збройних Сил взяли участь у заходах міжнародного співробітництва.

Двостороннє співробітництво з оборонними відомствами країн світу є базовим фактором підвищення взаємної довіри держав в умовах реалізації Україною політики позаблоковості.

Протягом року з оборонними відомствами 48 країн проведено 458 заходів, найбільшу кількість яких здійснено зі Сполученими Штатами Америки, Російською Федерацією, Великою Британією, Федеративною Республікою Німеччина, Французькою Республікою, Республікою Білорусь та Республікою Польща.

Дієвих результатів досягнуто у співпраці України зі Сполученими Штатами Америки. Відповідно до Меморандуму 2 (2009 р.), у квітні 2011 р. завершено ліквідацію ракетних комплексів 9K72 (Scud) та обладнання, матеріалів і компонентів ракетного палива, що входять до їх складу. Продовжено співпрацю з реформування системи військової освіти України. У навчальних закладах США пройшли підготовку 79 військовослужбовців Збройних Сил. Відновлено переговорний процес з питань військово-технічного співробітництва. Міністерством оборони використано досвід Міністерства оборони США в будівництві військових житлових містечок.

Значно розширено співробітництво з оборонним відомством Російської Федерації [5]. Упродовж року

було підготовлено та проведено сім зустрічей керівників оборонних відомств України і Російської Федерації та засідання Підкомітету з питань безпеки українсько-російської міждержавної комісії. У рамках цих заходів досягнуто практичних результатів з подальшого використання полігона злітно-посадкових систем «Нітка», закладено підґрунтя для залучення українських підприємств до утилізації боєприпасів, озброєння, військової техніки та ремонту і модернізації кораблів Чорноморського флоту Російської Федерації. Започатковано підготовку українських військовослужбовців у військових навчальних закладах Російської Федерації.

У 2011–2012 рр. після тривалої перерви спільно з Російською Стороною проведено ряд заходів, а саме: командно-штабне навчання «Фарватер миру». Аеромобільний підрозділ Збройних Сил України взяв участь в оперативно-стратегічних навчаннях Збройних Сил Російської Федерації «Центр-2011». Успішно проведено тристороннє українсько-російсько-білоруське навчання механізованих підрозділів на полігоні «Широколанівський» та двосторонні тренування чергових сил ППО.

Важливим чинником у підтриманні сталого рівня співробітництва між оборонними відомствами України та Великої Британії є широке залучення цивільного радника від Великої Британії при Міністерстві оборони до цієї роботи.

Започатковано проведення «експертних класів» та стажування представників Міністерства оборони та Збройних Сил у його офісі. Водночас за підтримки Міністерства оборони Великої Британії в рамках програми оборонної дипломатії представниками Кранфілдського університету Академії оборони Великої Британії спільно з викладачами Національного університету оборони України двічі за рік проводилися короткострокові курси «Управління оборонною галуззю в широкому контексті безпеки» для працівників Сектору безпеки і оборони та військовослужбовців Збройних Сил.

Важливим аспектом співробітництва з Республікою Польща стали щорічні стажування представників Міністерства оборони та Генерального штабу у структурних підрозділах Міністерства національної оборони Республіки Польща та Генерального штабу Війська Польського. Протягом року стажування пройшли п'ять представників Збройних Сил. Триває робота зі створення литовсько-польсько-української бригади ЛитПолУкрбриг. За результатами тристоронніх переговорів досягнуто домовленості завершити роботу над Угодою про формування багатонаціонального з'єднання у 2012 р. початку 2013 р. Ефективно розвивалося воєнно-політичне та військово-технічне співробітництво з Французькою Республікою. Продовжувалася реалізація контракту з модернізації вертольотів Мі-24 та підготовки їх серійного виробництва. Конкретизовано участь Міністерства оборони Французької Республіки у програмі створення українського корвета та спільного виробництва безпілотних літальних апаратів.

Продовжено конструктивне співробітництво з Республікою Білорусь. Розширено співпрацю у проведенні спільних заходів з бойової підготовки. Це, зокрема, участь у двосторонніх та багатосторонніх навчаннях («Безпечне небо-2011», «Рапід Трайдент-2011», «Центр-2011») та українсько-білоруських навчаннях чергових сил з протиповітряної оборони у 2012 році.

Уже втретє поспіль у рамках спільної з Королівством Данії операції «Північний сокіл-2011, 2012» екіпажі військово-транспортної авіації Повітряних Сил успішно виконали завдання з перевезення пального та іншо-

го вантажу в заполярних умовах з авіабази ВПС США «Туле» на датську полярну станцію «Норд». Виконано 20 повітряних перевезень, екіпажі провели в полярному небі майже 100 годин. Загалом перевезено понад 600 тисяч літрів пального та 17,5 тонн вантажів.

Між оборонними відомствами України та Турецької Республіки продовжується воєнно-політичний діалог на вищому рівні. Активізовано двостороннє співробітництво в рамках регіональних безпекових проектів «Чорноморська гармонія», Чорноморської групи військово-морського співробітництва BLACKSEAFOR, Документа щодо зміцнення довіри та безпеки у військово-морській галузі на Чорному морі та з питань обміну даними про повітряну обстановку. У перспективі передбачається поглиблення прикордонної співпраці, проведення спільних військово-морських навчань миротворчого та анти-терористичного спрямування, спільного реагування на кризові ситуації, обміну досвідом у питаннях підготовки миротворчих контингентів і персоналу, участь в операціях з підтримання миру [4; 6].

Серед країн Центральної та Східної Азії найбільш динамічно розвивається співробітництво з Китайською Народною Республікою, основними напрямками якого в оборонній сфері є: проведення воєнно-політичних консультацій на рівні керівництва оборонних відомств; обмін підготовкою кадрів; реалізація спільних проектів зі створення зразків ОБТ.

Подальшого розвитку зазнали двосторонні відносини в оборонній сфері з провідними країнами Південної Америки. У вересні 2011 р. вперше в історії двосторонніх відносин відбувся візит Міністра оборони України до Федеративної Республіки Бразилія. У рамках проведення заходу обговорено великий спектр питань двостороннього військового та військово-технічного співробітництва на 2012 рік і подальшу перспективу [4].

Реалізуючи двостороннє співробітництво, Україна закріплює позитивний імідж контрибутора різноманітних складових європейської безпеки. Головним інструментом такої співпраці залишаються міждержавні консультації та співпраця у сфері врегулювання криз.

Дотримання Україною політики інтеграції в європейський політичний, економічний, правовий простір визначає пріоритетність її участі у заходах удосконалення та розвитку європейської системи колективної безпеки, продовження конструктивного партнерства з Організацією Північноатлантичного договору й іншими військово-політичними блоками.

Співробітництво з Європейським Союзом

Співробітництво з ЄС у 2011–2012 рр. здійснювалося відповідно до пріоритетів, визначених Порядком денним асоціації Україна–ЄС у частині, що стосується Міністерства оборони, а також Робочого плану співробітництва Збройних Сил України і Секретаріату Ради ЄС (у сфері Спільної політики безпеки та оборони) У рамках налагодження співпраці зі структурами та агенціями ЄС проведено консультації з Європейським оборонним агентством, Європейським коледжем безпеки і оборони, Інститутом досліджень безпеки ЄС.

Уперше в історії взаємовідносин України та ЄС підрозділ морської піхоти, військово-транспортний літак Іл-76МД з екіпажем та група офіцерів Збройних Сил у другому півріччі 2011 р. були залучені до оперативного чергування у складі багатонаціональної бойової тактичної групи Європейського Союзу HELBROC (Грецька Республіка, Республіка Болгарія, Румунія, Республіка Кіпр).

Тривала робота щодо залучення сил та засобів Збройних Сил до багатонаціональної бойової тактичної

групи, яка формуватиметься країнами-членами Вишеградської четвірки (Республіка Польща, Словацька Республіка, Угорська Республіка, Чеська Республіка) [4].

Продовжується робота щодо залучення до операції EU NAVFOR ATALANTA основного (Ан-26) і резервного (Ан-30Б) літака та укладення Технічної угоди щодо завдань і статусу українського підрозділу в операції. Порядок застосування і використання Збройних Сил, їх зброї та бойової техніки за межами держави для протидії актам піратства врегульовано законодавством України з ЄС, зокрема в галузі реалізації Спільної політики безпеки та оборони, дала практичні результати в імplementації завдань щодо залучення підрозділів Збройних Сил до складу БТГ ЄС. Зроблено ще один внесок у зміцнення довіри та безпеки в Європі.

Партнерство з НАТО

Співпраця з Організацією Північноатлантичного договору в 2012 р. в оборонній сфері здійснювалася в рамках програми «Партнерство заради миру» в межах виконання заходів Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО, Індивідуальної програми партнерства, а також дворічного Робочого плану Військового комітету Україна – НАТО та інших спільних ініціатив [3].

У рамках реалізації Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО у 2011 р. Міністерство оборони брало участь у виконанні 217 заходів, у тому числі як відповідальний виконавець 195 заходів, з яких виконано повністю 169 заходів (78 %), частково – 24 заходи (11 %), не виконано – 9 заходів (4 %), скасовано – 6 заходів (2,5 %), перенесено – 9 заходів (4,5 %). Протягом року були задіяні всі механізми військового співробітництва з НАТО.

У рамках діяльності Комісії з питань партнерства України проведено три засідання робочої групи з питань оборони та військових питань, під час яких обговорювалися практичні питання порядку денного подальшого партнерства з НАТО.

Дієва допомога в реформуванні Збройних Сил надавалася в рамках проведення засідань Спільного координаційного комітету за участю іноземних радників при Міністерстві оборони та Генеральному штабі.

Збройні Сили забезпечили виконання міжнародних зобов'язань щодо участі в операціях з регулювання криз і, як у минулому році, взяли участь у чотирьох міжнародних операціях під проводом НАТО, зокрема:

- Багатонаціональних силах у Косово (KFOR);
- Тренувальній місії НАТО в Іраку, яка на підставі рішення Північно-атлантичної ради у грудні 2011 р. завершила свою діяльність;
- Антитерористичній операції в Середземному морі «Активні зусилля»;
- Міжнародних силах сприяння безпеці в Афганістані.

Водночас тривала підготовка підрозділів Військово-Морських Сил до участі в антипіратській операції «Океанський щит». Досягнуто згоди в тому, що залучення активів Збройних Сил до операцій EU NAVFOR ATALANTA та «Океанський щит» здійснюватиметься поперемінно, з річним інтервалом, починаючи з 2012 р. Продовжено практику залучення підрозділів Збройних Сил до військ реактування НАТО. У другому півріччі 2011 р. на оперативному чергуванні у складі 17-ї ротації Сил реактування НАТО перебував військово-транспортний літак Іл-76МД з екіпажем, групою наземного обслуговування та командним елементом.

На виконання Меморандуму (2010 р.) у квітні 2011 р. підписано Технічну угоду між Міністерством оборони України, Генеральним штабом Збройних Сил Турецької Республіки

бліки та Штабом Верховного головнокомандувача Об'єднаних збройних сил НАТО в Європі щодо встановлення та технічного обслуговування системи обміну даними про повітряну обстановку між командним пунктом повітряного командування «Південь» (м. Одеса, Україна) та Центром управління та оповіщення (м. Ерзурум, Турецька Республіка). Обмін інформацією між Україною і Туреччиною заплановано розпочати у 2013 р.

Триває співпраця з Агенцією НАТО з технічного обслуговування і постачання (NAMSA) з утилізації надлишкових та непридатних до застосування боєприпасів і озброєнь. У 2011 р. завершено перший етап проекту Трестового фонду програми НАТО «Партнерство заради миру». Загалом протягом 2006–2012 рр. знищено більш 15 тис. тонн звичайних боєприпасів, 450 тис. тонн легких озброєнь і стрілецької зброї і 1 тис. ракет до переносних зенітно-ракетних комплексів. Беручи до уваги успішну реалізацію заходів першого етапу проекту Трестового фонду НАТО/ПЗМ, у вересні 2011 р. між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО підписано відповідну угоду щодо утилізації легких озброєнь і стрілецької зброї, звичайних боєприпасів і протипіхотних мін типу ПФМ-1 та у 2012 р. продовжено другий етап проекту.

Іншим механізмом здійснення практичного співробітництва з Альянсом є Індивідуальна програма партнерства між Україною та НАТО. У її реалізації перевага надавалася військовослужбовцям, що проходять службу в органах військового управління, військових частинах і підрозділах Збройних Сил, визначених для участі у міжнародних програмах, міжнародних військових навчаннях, багатонаціональних військових формуваннях та міжнародних миротворчих операціях. У рамках програми більше 200 представників Збройних Сил взяли участь у 70 заходах.

Ефективно реалізується Програма професійної підготовки цивільного персоналу сектору безпеки. Протягом року на фахових курсах пройшли підготовку 168 осіб.

Партнерство України та НАТО не втратило своєї цілеспрямованості щодо проведення реформ в оборонній сфері, зменшення наслідків військової діяльності та забезпечення спільного внеску в гарантування миру і стабільності в Європі та світі.

Реалізація сучасних можливостей співробітництва в рамках міжнародних і регіональних організацій та ініціатив надає Україні додаткові інструменти для впровадження національних інтересів та визнання держави рівноправним партнером на міжнародній арені.

Україна як одна з країн-засновників Організації Об'єднаних Націй уже понад 19 років виступає як країна-контрибутор військових підрозділів та персоналу для участі у миротворчих операціях з підтримання міжнародного миру і безпеки заходів боротьби з тероризмом, Україна підтвердила свою готовність докласти максимум зусиль до спільної боротьби. На виконання Резолюції № 1991, прийнятої Радою Безпеки на 6568-му засіданні 28 червня 2011 р., український миротворчий контингент направлено для участі у Місії ООН зі стабілізації в Демократичній Республіці Конго (MONUSCO).

Діяльність України в ОБСЄ забезпечила рівноправну участь нашої держави в обговоренні й вирішенні актуальних проблем міжнародної безпеки, розвитку і активізації міжнародного співробітництва в напрямі роззброєння та врегулювання «заморожених» конфліктів.

Протягом року тривала реалізація проекту ОБСЄ–Україна щодо утилізації рідкого ракетного палива (меланжу) в Україні. Важливою складовою співробітництва є забезпечення адаптації звільнених військовослужбов-

ців до цивільного життя. Загалом, починаючи з 2008 року, в рамках програми з соціальної адаптації звільнених військовослужбовців за сприяння ОБСЄ пройшли перенавчання більше 4 тис. військовослужбовців.

Якісно нового рівня набуло міжнародне співробітництво в рамках організації Співдружності Незалежних Держав. Українська делегація двічі брала участь у засіданнях Ради міністрів оборони держав-учасниць Співдружності Незалежних Держав (РМО СНД), у тому числі в ювілейному 60-му засіданні. РМО, яка є статутним органом СНД, сформувалася як дієвий інструмент забезпечення багатосторонньої військової співпраці та інтеграції.

У 2011–2012 рр. закладено значний потенціал подальшої співпраці в рамках реалізації Концепції військового співробітництва держав-учасниць СНД до 2015 р., зокрема:

- здійснено обмін інформацією з проблем організації об'єднаної системи ППО держав-учасниць СНД, розвитку її сил і засобів, а також організації та проведення навчання з бойовою стрільбою підрозділами зенітних ракетних військ на перспективу;
- обговорено питання щодо участі в перспективі підрозділів Збройних Сил у спільних оперативних навчаннях СНД;
- узгоджено плани багатостороннього військового та військово-технічного співробітництва.

У контексті поглиблення військової співпраці у рамках СНД в квітні 2011 р. вперше проведено в Україні засідання Координаційного комітету з питань протиповітряної оборони при Раді міністрів оборони держав – учасниць СНД та методичний збір з його членами.

Прагнучи до подальшої інтеграції в європейську спільноту, Україна в повному обсязі виконала зобов'язання в рамках регіональних ініціатив. Зокрема, у жовтні 2011 р. делегація Міністерства оборони взяла участь у черговому засіданні Ради міністрів оборони Південно-Східної Європи в Турецькій Республіці, на якому було підтверджено готовність України реалізувати вже розпочаті проекти та взяти участь у врегулюванні конфліктних ситуацій на регіональному рівні, передусім так званих заморожених конфліктів.

У рамках співпраці з Вишеградською четвіркою продовжено обговорення питання щодо створення спільної бойової тактичної групи ЄС. Досягнуто згоди про головування у проекті Республіки Польща та визначено термін досягнення повної оперативної готовності БТГ для участі в операціях та місцях у першому півріччі 2016 р. У лютому 2011 р. Україна передала Угорській Республіці повноваження на головування в багатонаціональній ініціативі «Тиса». Два кораблі Військово-Морських Сил Збройних Сил України взяли участь у квітневій та серпневій 2011 р. активаціях Спільної чорноморської групи військово-морського співробітництва BLACKSEAFOR. У квітні корабель управління «Славутич» пройшов понад 1860 морських миль, його екіпажем проведено 25 корабельних навчань та 52 корабельні бойові навчання. У складі міжнародного з'єднання корабель взяв участь у комплексі тактичних навчань і тренувань. У серпні морський тральщик «Черкаси» брав участь у відпрацюванні пошуково-рятувальних та гуманітарних завдань [2; 4; 5].

Належна підготовка заходів та представлення України на міжнародному рівні сприяли тому, що держава активно впливала на становлення добросусідських відносин на регіональному рівні, забезпечила належний захист національних інтересів у світі та зробила вагомий внесок у загальноєвропейську систему безпеки.

МИРОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ

Участь України в миротворчих операціях є важливою складовою внеску країни у сферу зміцнення миру

і безпеки в усьому світі. Протягом року близько 960 військовослужбовців Збройних Сил взяли участь в 11 миротворчих місіях і операціях на територіях 8 країн світу. Організовано та практично проведено 63 планові ротації українського миротворчого контингенту та персоналу.

Нарощено загальний внесок Збройних Сил у міжнародні зусилля з урегулювання криз. Додатково направлено трьох військових лікарів до складу військового госпіталю польського контингенту Міжнародних сил сприяння безпеці в Ісламській Республіці Афганістан (провінція Газні) та двох військових фахівців до складу литовської групи радників армійської авіації Афганської Національної Армії (провінція Кандагар). Загалом кількість миротворчого персоналу в Ісламській Республіці Афганістан становить 22 особи. Крім того, на три офіцери збільшено чисельність українського миротворчого персоналу в Тренувальній місії НАТО в Іраку. Водночас у зв'язку із завершенням діяльності Тренувальної місії НАТО в Іраку український персонал повернувся до України. З метою збереження рівня залучення Збройних Сил до миротворчих операцій під егідою ООН та у зв'язку з переформатуванням у липні 2011 р. Місії ООН у Судані український миротворчий персонал переведено на посади офіцерів взаємодії та спостереження у складі новоствореної Місії ООН у Південному Судані та Тимчасових силах ООН із забезпечення безпеки в Аб'єї.

У 2011–2012 р. Збройні Сили залучалися до виконання резонансних міжнародних операцій. Проведено гуманітарну місію з евакуації українських та іноземних громадян із зони бойових дій на території Великої Соціалістичної Народної Лівійської Арабської Джамагирії із застосуванням великого десантного корабля «Костянтин Ольшанський» та літака Іл-76МД11. Силами авіаційної групи 56-го овз Місії ООН у Лівії дано ефективну підтримку операції ООН у Кот-д'Івуарі.

Результативна діяльність 56-го овз Місії ООН у Лівії сприяла вирішенню питання із Секретаріатом ООН щодо збільшення України з боку ООН суми відшкодування за наліт годин авіаційними засобами з лютого 2011 р.

Для забезпечення та підтримання набутого рівня миротворчої діяльності військовослужбовцями Збройних Сил, які виконують службові обов'язки за межами України, з 1 січня 2012 р. розміри щомісячної грошової винагороди в іноземній валюті збільшено у 2,5 рази.

Участь Збройних Сил у міжнародних миротворчих та багатонаціональних операціях з урегулювання криз стимулює розвиток військ (сил) і сприяє їх відповідності сучасним вимогам, а також залишається дієвим інструментом нарощування власних оперативних спроможностей.

Таким чином, Міністерство оборони та Збройні Сили забезпечили реалізацію завдань держави, спрямованих на її європейську інтеграцію, та виконали прийняті на себе міжнародні зобов'язання. Українські миротворчі контингенти і персонал підтвердили заявлені спроможності діяти спільно з підрозділами інших держав при виконанні завдань міжнародних миротворчих місій і операцій.

Література.

1. Конституція України. Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Документ 254к/96-вр, чинний, поточна редакція – Тлумачення від 12.04.2012, підстава v009p710-12 / [Електронне видання]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 №964-IV з змінами та доповненнями № 3200-IV від 15.12.05, № 2411-VI від 01.07.10,

№4711-VI від 17.05.12, 5286-VI від 18.09.2012// Редакція від 13.10.2012, підстава 5286-17 / [Електронне видання]. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

3. Указ Президента України № 273/2012 «Про затвердження Річної національної програми співробітництва Україна – НАТО на 2012 рік / [Електронне видання]. Режим доступу: www.ac.ada.gov.ua.

4. Співробітництво між Україною та НАТО у військовій сфері 2012 веб-сайт Міністерства оборони України.

5. «Теденции развития вооруженных сил», «Лента.Ру» (2011) / [Електронне видання]. Режим доступу: <http://dic.academic.ru>

6. Все про НАТО. Обзори та підсумки <http://www.ukraine-nato.gov.ua>

7. Божок Є. Військова сфера НАТО // Атлантична панорама. – 2007. – №6.

8. Вакуліна О. Створювати національну систему безпеки чи йти в НАТО. – Голос України. – 2008. – № 221

9. Моніторинг ситуації у соціальній сфері в Україні за 2012 рік. Центр перспективних соціальних досліджень / [Електронне видання]. Режим доступу: <http://cpsr.org.ua/index.php>.

10. Ключев А. РНБО. Модернізація стартувала. // Дзеркало тижня. № 11, 2012.

11. Романов І. В. Стратегії Національної безпеки // Атлантична панорама. – №6. – 2008. – С. 34–38.

12. Семенченко А. І. Теоретико-методологічні засади визначення, класифікації та оцінки систем загроз національної безпеки і рекомендації щодо їх удосконалення // Вісн. Нац. акад. держ. упр. – 2007. – № 3. – С. 86–108.

13. Белорус О. Г., Лукьяненко Д. Г. Глобализация и безопасность развития: Монография. – К.: КНЕУ, 2002. – 789 с.

14. Бордачев Т. В. Кризис развития ЕС и Россия // Современная Европа. – 2010. – № 1.

15. Ситник Г.П. Управління національною безпекою в контексті глобальних трансформацій світового простору // Вісник УАДУ.

16. Оборонна політика : потреба реформ Збройних Сил України. Збірник матеріалів за результатами публічних консультацій / За заг. ред. проф. Богатирьової Р. В. – К.: Заповіт, 2011.

17. Стратегічний оборонний бюлетень України на період до 2015 року / Затверджений Указом Президента України від 22 червня 2004 року №670/2004 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 червня 2004 року «Про Стратегічний оборонний бюлетень України» на період до 2015 року».

УДК 351.84:32.019.5(061.2)

Іван Парубчак

ВПЛИВ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ТА ОБ'ЄДНАНЬ НА СОЦІАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Проаналізовано ступінь конструктивності взаємодії інститутів держави та недержавних організацій. За-

© Парубчак І.О., 2013.